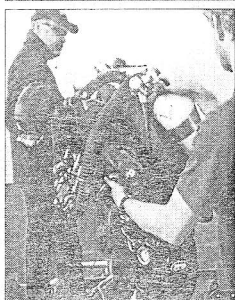

De gick till botten – då blev frågorna

VAD?

■ Svenska vrakletare hittade en cirkelformation på Östersjöns botten förra året. Maskineriet kring händelsen och skattjakten i havet är omfattande.

VILKA?

Peter Lindberg leder Ocean X Team – ett framstående skattletarlag i Östersjön.

Lolo Westerman är programutvecklare på Titan som lyckades säkra ett avtal med Ocean X Team om att göra en dokumentär av dykningarna till den okända formationen.

Stefan Hogeborn är en av få svenska dykare som kan dyka och fotografera på djupet som krävdes, närmare bestämt över 80 meter.

Clas Svahn, ordförande för UFO Sverige, blev tidigt tillfrågad om vad han trodde om fyndet. Hans initiala övertygelse står fast.

Anders Elhammer är marin-geolog och är en av flera som inte vågat gissa vad det är som hittats, men kan skjuta ned ett par av spekulationerna.

VRAKLETARE. Dennis Åsberg inför expeditionen.

Foto: CHRISTIAN GRNBERG

■ Det är en verklighet som närmast liknar en äventyrssaga. Köpegodset är mystiska platser på ett sjökort och valutan ett par flaskor finare whisky.

■ Det som händer ovan och under ytan i Östersjön är en tämligen avskärmd handel mellan dykare, fiskare och skattletare. Men världen har fått upp ögonen för vårt havs dolda arv efter rykten om ett UFO på dess botten – men uppmärksamheten har även belyst det faktum att djupet rymmer hundra tusentals ännu oupptäckta vrak.

■ De inblandade i jakten berättar för Expressen om PR-knepen, hemligheterna, myterna och sanningen om det runda objektet på botten.

Det är fiskarna i Östersjön som kan de svensk-finska vattnen bäst. Deras ackumulerade kunskap om havet, sparade på sjökort, är en potentiell guldgruva.

Det börjar i regel med att fiskarnas bottentrålar går sönder i så kallade "fastnor". En term som används av den enkla anledningen att det är där näten fastnar.

En huvudvärk de helst slipper igen, men som de på en konkurrenskraftig marknad inte har något emot om andra fiskar råkar ut för.

Med andra ord, fastnornas koordinater förblir var fiskares egendom.

I skattletarkretsar är fastnorna något helt annat än huvudbry och problem. För dem är det platser där Östersjöbotten kan ha prytt med ett frammande objekt. Möjligen ett vrak – och möjligen en skatt.

Men allt är inte guld som glimrar, om man får vända på det uttrycket, säger Stefan Hogeborn, svensk dykare och fotograf som varit med förr när det handlar om platser på havets botten av antingen monetärt eller historiskt värde.

För bara några år sedan var det hans bilder som kablades ut över världen när den sovjetiska u-båten S2 lokaliserades utanför Ålands kust.

– Det brukar kosta ett par flaskor ganska dyr whiskey för att komma över de där sjökorten, säger han vidare om fastnorna.

Men hans berättelse om den verklighet som är Östersjön har tagit en ny dramaturgisk vändning.

Från skattjakt till vad som snarare låter som science fiction – även om det mycket väl kan vara en sten eller klippformation som fångats in och vållat huvudbry

Det som blivit världsberömt det svenska UFO:t i Östersjön är fortsatt ett mysterium – trots att dykarna varit där och dokumenterat det "cirkelformade okända objektet" som dessutom sades ha "spår efter sig" (för att antyda att det landat på havsbotten och glidit en bit).

– Vi vet fortfarande inte vad det är, säger en enad kör av inblandade när vi frågar.

Det spelar framför allt en av parterna i mysteriemaskineriet rakt i händerna – produktionsbolaget Titan.

– Det var vi som snokade rätt på dem, säger programutvecklaren Lolo Westerman.

Hon såg skattletaren Peter

Lindberg i TV4:s nyhetsmorgon där han berättade om objektet som såg väldigt mycket ut som Han Solos Millennium Falcon-farkost från "Star Wars".

Han hade upptäckt det av en slump medan han sökte efter något annat (fortfarande hemligt). Sonarbilden av botten visade något som faktiskt inte gick att förklara.

Ingen kunde komma på ett vettigt svar. Förutom att det skulle kunna vara ett UFO.

– Jag tänkte på idén. När vi hörde av oss hade de redan inlett en samarbete om en film med något bolag i USA. Men det verkade vara en massa problem så vi tog över det, säger Lolo Westerman.

Ocean X Team, som Peter Lindberg kallar sitt skattletarlag, hade en hemside och ett budskap, men inte den riktiga kunskapen om hur de skulle marknadsföra äventyret för maximal utdelning.

– Vi kom in och tog över hemsidan bland annat. Det kändes som att de behövde ganska mycket hjälp med just det. Vi jobbar inte heller med PR så vi har fått knyta till lite sådana kontakter till projektet, säger hon.

Resultatet av resan – varav ettav ett avslutades i helgen – ska bli en singeldokumentär för den internationella marknaden. "Typ Discovery Channel", enligt Lolo Westerman.

– Vi hoppas kunna spela ut kanalerna lite mot varandra. Självklart hoppas vi att den ska visas i Sverige också.

Frågan är förstärkt, efter att ha filmat i flera dagar på platsen om resultatet var det väntade?

– Vi hade inga förväntningar, säger hon och fortsätter:

– Det värsta scenariot var ju att det inte var något alls... en hög lera eller något. Där kan vi vara lugna i alla fall. Dykarna som varit nere säger att de inte varit med om något liknande tidigare. Som svensk är man inte så UFO-benägen, men det är i alla fall något som avviker.

Just UFO-mytten är i Sverige det som håller ämnet på en lite lagom seriös nivå i just mediebevakningen, men globalt sett

just det som gör dykningarna värda att bevaka.

I USA och på sina håll i Asien finns ett helt annat bemötande av sådana teorier. Det finns "believers" med bra och roliga teorier. Och det har varit väldigt mycket "buzz" om det här där. Kanske minst i Sverige, säger Lolo Westerman.

Det finns de som tycker att just den här historien gått en smula till överdrift. Bland dem, UFO Sveriges ordförande Clas Svahn.

Han blev kontaktad av Ocean X Team för ett år sedan, direkt efter att fyndet med sonarbilden hade gjorts.

Frågan var, "vad tror du?"

– Jag sa redan då att jag inte kunde se någon koppling mellan fyndet och UFO-fenomenet, säger han i dag.

Hans uppfattning har inte förändrats med året som gått eller informationen som kommit ut.

Men han upplever personligen hur Östersjömysteriet spridit sig och tagit sig oanade yttningar.

– Jag får mejl från folk runt om i världen som undrar: Jag vet lika lite som de som skriver, men de tycker väl att någon som ändå är i Sverige kan säga något mer.

Han får dock ge de törstande entusiasterna samma tråkiga svar:

Att det nog är Ocean X Team som kryddat sin marknadsföring.

– Det är lite tråkigt faktiskt. De skriver så väldigt mycket hela tiden. Det är tråkigt att de spött på mystiken, säger han och fortsätter:

– Jag har varit med och undersökt UFO-fenomenet sedan 1974. Det är ofta så att de äkta fallen försvinner i bruset från de andra. Man trodde när mobilkamerorna kom att vi skulle få se mer. Men istället ökade bara bruset. De bra observationerna är väldigt få, det vet vi.

Han summerar:

– Graden av mystik har inget förhållande till folks intresse. Sakerna blir viralt på nätet väldigt snabbt.

Stefan Hogeborn som var på botten vid det okända objektet erkänner att det är något helt nytt han stött på. Och omständigheterna, utöver frågan om vad den geometriska formen faktiskt är, förbryllar honom.

– När vi står med båten direkt ovanför så slutar satellittelefonen att fungera, säger han och tystnar en stund.

– Det är som att det är något magnetfält som stör ut den. När vi åker en bit bort går det bra att ringa igen.

När han skulle göra sin första dykning till platsen på cirka 80 meters djup gick först hans ena lampa sönder. Därefter började kameran att trilskas och kräva rengöring.

– Kameran fungerade inte. Sedan gick även den andra lampan sönder. Det är en DV-kamera så man måste ha kassetter. När vi var på 50 meter djup, på väg ned, så stängde systemet i kameran ned. Jag fick hålla på att starta om den. När jag tillslut fick igång den och började filma verkade allt fungera, men när vi kom upp fanns ingenting på bandet, säger han.

Det enda han fick med sig var stillbilder